

de terme topogràfic genèric amb freqüent fixació toponímica. A Alcúdia de Crespins, una cosa i l'altra: hi ha una partida dita *L'Algoleja*, i referint-se a un indret proper a aquest, i també vora el Cànyoles, però no el mateix, afegien: «tingau en compte que tot això és una *algoleja*», explicant-ho amb el verb derivat «s'ha *algolèjat*»: 's'ha omplert d'aigua del riu'. A Polinyà la *Golèça* és un sector de terra que queda entre el marge del Xúquer i la mota o cordó del riu, i m'explicaven que un poc més enllà, a «La Platgeta», «entre el riu i el cordó, no hi ha *golèça*» és a dir que hi deu haver codolar o arenys gros (que ells en diuen *platja*), mentre que *goletja* és terra fina d'alluvió; entremig, a Alzira (parlar apitxat com a Polinyà), la séquia d'*argolèçes* és en un meandre a l'esquerra del Xúquer (3° 12' × 39° 07'), i allí m'expliquen que *tèra* <d>*argolèça* és fina, prima i bona de treballar (1962).

De més a més ho tinc anotat en molts altres pobles de les comarques Dellà Xúquer, i amb alguna variant fonètica: *azgolèça* a Sumacàrcer, l'*algolèça* a la Nucia. No asseguro (i menys ho podem fer quan es tracta d'un mot que té homònims o quasi-homònims) que a Benissa (1963) volguessin dir el mateix quan em descrivien una part dels pendents de la gran Serra de Bèrnia dient que «fan una *zgolèça* i uns pinars»: crec, però, que es tracta del mateix perquè la zona descrita era la del peu de la muntanya, on uns quants grossos barrancs sovint s'hi escolen amb importants avingudes; a Benigembla, vora el riu Gorgos (entre Pego i Callosa) el dubte s'accentua, en l'*Azgolèça* <de> Martínez, que és amunt per la serra del Sud de la vall; perquè l'informador, interrogat sobre el terreny, la descrivia com «un lloc costerut» i m'ho explicava «perquè s'*ezgòla*» (esllavissa, 1963).¹ No tinc notícia que el mot hagi estat recollit per cap lexicògraf.

No és evident que hi hagi parentela fora de la nostra llengua, i encara menys està ben assegurat que no sigui d'etimologia purament catalana, si bé allò és ben probable i això últim ho és poc.² Sembla realment tractar-se d'un arabisme ja documentat des d'abans en altres terres. El nom d'*Alwālāga* figura en l'Idrissi (S. XII) com a nom de la rodalia (*al-iqlim*) de Zorita de los Canes (prop de Pastrana, a l'Alcàrria).³ En particular és clar que quan ens conten que el poeta murcià Safwān Ibn-Idrīs solia assegurar vora *al-wālāga* entenen 'la recolzada del riu Segura', on encara es dona el nom *la Arbولة* a una partida, travessada per la *Acequia de Algualeja*, veg. Elías Terés (*Al-Wālāga topónimo árabe, Al-And.* xxxiii, 1968, 291-309, espt. 304ss.) i Vallvé (ib., 1972, 176),⁴ que no semblen tenir notícia del mot català.

Però en el mateix País Valencià tenim testimoni àrab del mot que ens interessa, com sigui que Escolano en les seves *Décadas* (II, p. 584), vacil·lant sobre l'etimologia d'un altre topònim, *Alcoleja* (sense relació de cap mena amb el nostre genèric), explica que «quiere decir en arábigo fortaleza pequeña, o tierra cerca de río, de la palabra *albueleje*»; és evident que

no hi havia lloc a vacil·lació, i que *Alcoleja* és allò (àrab *al-qulār'a*); però no obstant, l'altra dada és útil per al nostre cas: entenguem *al-wālāga* (pronúncia tardana, radicalment morisca, de la *a* com a *ā*, quasi *é*); sembla cosa aclarida (així ho creu també Sanchis Guarnier) que Escolano tenia un moro (un morisc valencià, jo diria) que li donava dades sobre el vocabulari àrab (quan s'erra tan sovint no sol ser per això sinó per les seves aberracions acrítiques). I és que efectivament es tracta d'un mot ben conegut i ja clàssic, però en particular ben identificat en la nostra àrea.

Dozy (*Suppl.* II, 839b) trobava en Abenalbar, en Almakkari i en Yaqut que «les fértiles vallées de la Huerta de Valencia et la H. de Murcia portaient le nom de *walāga*»; l'Akhbar Mağmūc parla de la *walāga* que es troba entre el Guadalquivir i el Guadaira; el mot figura en els docs. àrabs de Sicília (p. p. Lello); i el nostre *RMa.* vol dir sens dubte el mateix en definir-lo com a «litus», com sigui que ara i tot és viu a Tunis com el «plateau formé par le coude d'une rivière, en forme de presqu'île» (Beaussier). No hi ha problema etimològic dins l'àrab puix que el verb *wālağ* per a 'entrar, penetrar en' és de l'àrab comú, i el femení *walāga* ja figura en fonts clàssiques, no sols com a «passage donnant accès» sinó com a 'recolzada d'una vall', i això no sols en lexicògrafs sinó ja en l'antic erudit àrab Ibn-al-Arabí, que vivia a les terres de l'Indos, a la primera meitat del S. IX («a bend or place of bending of a valley», Lane, 2965c).

DERIV.: +*Algolejar-se* (supra).

¹ Potser seria ací un homònim, sigui *Alcoleja* 'el castellet' (àr. *qulāğ'a*), sigui un *al-ğuvāğra* (diminutiu de *ğār*), amb metàtesi, en el qual deu pensar Saavedra quan es pregunta si en l'Idrissi vol dir 'la cova'. El cas de Benissa, d'altra banda, mostra que també hi ha el nostre *algoleja* cap a la muntanya, i és evident, per la inversemblant connexió etimològica que admetia el meu informant, que aquest no tenia més que un coneixement vague del mot. — ² En rigor el verb *algolejar*, que hem vist usat, podria ser el punt de partida i no un derivat, i es podria tractar d'un derivat en *-ejar* d'un mosàrab **agual* (> **alqual*) provinent d'AQUALE (cat. *aigual*, *aigol*, 'aiguamoll'). Un **algualejar-se* 'omplir-se d'aigols' hauria pogut passar a *algolejar-se* 'cobrir-se d'alluvió'. Ni l'aparença àrabiga del mot, ni el significat precis hi inviten en forma clara ni tampoc ho desaconsellen netament, i tant els detalls fonètics com la circumstància geogràfica tot i induint-nos cap a l'àrab, no s'oposarien rotundament a l'explicació suggerida. Però entre tots fan que una explicació per l'àrab sembli més oportuna, i la que es troba per aquest costat és ben satisfactòria. — ³ Ed. Saavedra, *Idr.*, p. 45, cf. 48; ed. Ubieta, p. 109. — ⁴ En altres noms semblants sembla que hi ha mera homonímia, sobretot en la població portuguesa de *Golega*, districte de Santarem, tot i que no és més que dos kn a la dreta del Tejo. Però crec que ja no és terra gaire baixa, i ja es troba a